



1954

TMMOB ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI

BİLGİ BELGE MERKEZİ(BBM)

Döküman Bilgileri

EMO BBM Yayın Kodu	: 31
Raporun Adı	: İletişim Komisyonu Raporu
Raporun Yayın Tarihi	: 08/04/2006
Yayın Dili	: Türkçe
Raporun Konusu	: 2004-2005 Dönemi İletişim Alanındaki Değişimler
Raporun Kaynağı	: TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası 40. Genel Kurulu ,08/04/2006
Anahtar Kelimeler	: EMO,iletişim
Yazar 1	: TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası

Açıklama

Bu doküman Elektrik Mühendisleri Odası tarafından açık arşiv niteliğinde olarak bilginin paylaşımı ve aktarımı amacı ile eklenmiştir.

Odamız üyeleri kendilerine ait her türlü çalışmayı EMOP/Üye alanında bulunan veri giriş formu aracılığı ile bilgi belge merkezinde yer almasını sağlayabileceklerdir. Ayrıca diğer kişiler çalışmalarını e-posta (bbm@emo.org.tr) yolu ile göndererek de bu işlemin gerçekleşmesini sağlayabileceklerdir. Herhangi bir dergide yayınlanmış akademik çalışmaların dergideki formatı ile aynen yer almaması koşulu ile telif hakları ihlali söz konusu değildir.

Elektrik Mühendisleri Odası Bilgi Belge Merkezi'nde yer alan tüm bilgilerden kaynağı gösterilerek yararlanılabilir.

Bilgi Belge Merkezi'nde bulunan çalışmalardan yararlandığında, kullanan kişinin kaynak göstermesi etik açısından gerekli ve zorunludur. Kaynak gösterilmesinde kullanılan çalışmanın adı ve yazarıyla birlikte belgenin URL adresi (http://bbm.emo.org.tr/genel/katalog_detay.php?katalog=4&kayit=31) verilmelidir.

TMMOB
ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
40. OLAĞAN GENEL KURULU
İLETİŞİM KOMİSYONU RAPORU

08 Nisan 2006

“Temel İnsan Hakları” ve “ Avrupa İnsan Hakları “ sözleşmesinin öncelikli maddeleri arasında bulunan bireysel iletişim; Dokunulmazlık ve kişiye özel olma noktasında iletişim ihtiyacının temelinde yer alır.

İletişim hiçbir gerekçe öne sürülerek ertelenemeyecek, iptal edilemeyecek yok sayılamayacak bir ihtiyaçtır. İletişim teknolojisinin hızla gelişmesiyle, hızlanan toplumsal değişim ve yoğunlaşan yaşam dinamiği, bireylerin iletişim ihtiyaçlarının artmasına ve iletişim isteklerinin de çeşitlenmesine neden olmaktadır.

2004-2005 dönemi, İletişim (Telekomünikasyon) alanında büyük değişimlerin yaşandığı bir dönem olmuştur. Bu raporda bu değişimler ve bu değişimlerin sonuçları ele alınarak, EMO'nun bundan sonraki süreçte İletişim alanında yapması gerekenlere ilişkin öneriler oluşturulmaya çalışılacaktır.

Telekomünikasyon Alanının Serbestleştirilmesi :

2000 yılında çıkan 4502 sayılı yasanın sonucu olarak 2004 yılında sabit telefon hizmeti vermek üzere Türk Telekomünikasyon A.Ş ‘ye rakip olarak yeni şirketler sahneye çıktılar. Telekomünikasyon Kurumu'nun lisans hazırlıklarını tamamlamasının ardından 17 Mayıs 2004’de lisans almak üzere başvuran 74 şirketten 40 tanesi koşulları yerine getirerek 9 adet A Tipi, 20 adet B tipi ve 11 adet C tipi lisans aldı ve böylece sabit telefon hizmeti verme yetkisi kazandı. Bu lisanslar, UMTH (Uzak Mesafe Telefon Hizmeti) lisansı olarak adlandırılan, 13 Nisan 2004 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiş olan “Telekomünikasyon Hizmetleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ekinde tanımlanmış telefon hizmetleri lisanslarıdır. UMTH, kullanılacak altyapı ve teknolojiyi konusunda işletmecilere her hangi bir sınırlama getirmeksizin, iller arası ve/veya uluslararası telefon hizmeti sunulmasını kapsamaktadır. A Tipi UMTH Lisansı, taşıyıcı ön seçimi ile hizmet verme yetkisini, B Tipi UMTH Lisansı, çağrı bazında taşıyıcı seçimi ile hizmet verme yetkisini, C Tipi UMTH lisans ise kurum tarafından tahsis edilecek 10 haneli numara ile hizmet verme yetkisini içermektedir. Ancak, şu an için verilen lisanslardan sadece C tip lisanslar kullanılabilir. A veya B tipi Lisansda tanımlanan hizmet verme yöntemleri ise, Türk Telekom AŞ'nin hazır olmaması nedeni ile uygulanmamaktadır.

Evrensel Hizmet Yasası :

Gelişmiş haberleşme hizmetlerine erişimin son derece önemli hale geldiği günümüz toplumsal yaşamında, belirlenen ekonomik ve toplumsal hedeflere ulaşılması, telekomünikasyon ağlarına erişimi düzenleyen evrensel hizmet ilkesi ile mümkün olabilmektedir. Özellikle de Türkiye gibi ülkeler açısından hem temel hizmetlere evrensel erişim sağlanması konusu, hem de İnternet gibi gelişmiş hizmetlerin herkes tarafından

erişilir kılınması için evrensel hizmet ilkesinin genişletilerek uygulanmasına artan düzeyde ihtiyaç vardır.

2004 yılının ortalarında hazırlanan Elektronik Haberleşme Kanunu tasarısı, Türkiye’de haberleşme alanının tamamına ilişkin düzenlemeler getiren, aynı zamanda da Türkiye’de ilk kez Evrensel Hizmeti düzenleyen bir tasarıydı. Tasarının tamamının görüşülmesi 2006 yılına bırakılmış olsa da, 16 Haziran 2005 tarihinde 5369 sayı ile Evrensel Hizmetin Sağlanması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun adıyla bir bölümü yasalaştırıldı. Bu kanunda, Evrensel Hizmet “Coğrafi konumlarından bağımsız olarak Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde herkes tarafından erişilebilir, önceden belirlenmiş kalitede ve herkesin karşılayabileceği makul bir bedel karşılığında asgari standartlarda sunulacak olan, temel İnternet erişimi de dahil elektronik haberleşme hizmetleri” olarak tanımlanmaktadır. Kanuna göre, Evrensel Hizmetin temel ilkeleri şunlardır:

- a) Evrensel hizmetten, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yaşayan herkes, bölge ve yaşadığı yer ayırımı gözetilmeksizin yararlanır.
- b) Evrensel hizmet, fert başına gayrisafi yurt içi hasıla tutarı da göz önünde bulundurularak karşılanabilir ve makul fiyat seviyesinde sunulur.
- c) Düşük gelirli, özürsüzler ve sosyal desteğe ihtiyacı olan grupların da evrensel hizmetten yararlanabilmesi için uygun fiyatlandırma ve teknoloji seçeneklerinin uygulanabilmesine yönelik tedbirler alınır.
- d) Evrensel hizmet, önceden belirlenmiş hizmet kalitesi standartlarında sunulur.
- e) Evrensel hizmetin sunulmasında ve ulaştırılmasında devamlılık esastır. gözönünde bulundurur:

İlkeler dışında, evrensel hizmet gelirleri, evrensel hizmet maliyeti gibi başlıkların yer aldığı kanun, Türkiye’de evrensel hizmet konusunda varolan boşluğu gidermeye çalışmaktan daha ziyade özelleştirme öncesinde aceleye getirilmiş ve pek çok alanı boşlukta bırakan bir düzenleme gerçekleştirmiştir.

GSM Alanında Yabancı Sermaye Egemenliği :

Mayıs 2003’de Aria’nın hissedarları (Telecom Italia Mobile-TIM ve İşbankası) ve Aycell’in hissedarı olan Türk Telekom mobil telefon operasyonlarını yeni bir şirkette birleştirme kararı aldı. Yeni şirket (“TT&TIM İletişim Hizmetleri AŞ.”) resmi olarak 19 Şubat 2004 tarihinde kuruldu. TT&TIM İletişim Hizmetleri AŞ.’nin ticari ismi 15 Ekim 2004 tarihinde “Avea İletişim Hizmetleri AŞ.” olarak değiştirildi. AVEA’da Türk Telekom ve TIM’in %40, İşbankasının ise %20 oranında hisseleri bulunmaktadır. Haziran 2004 itibarıyla, Avea, mobil telefon pazarında %15 piyasa payına karşılık gelen yaklaşık 5 milyon aboneye sahiptir.

27,9 milyon aboneye sahip olan Turkcell, Çukurova Grubunun TMSF’ye olan borcunu ödeyebilmek için %13.22’lik hissesini Rus şirketi Alfa’ya sattı. Şirket yönetiminin Çukurova Holdingde kalmasına rağmen, Turkcell’deki yabancı hisselerin oranı Telia-Sonera’nın %37.1 oranındaki payı ile birlikte %50.32’ye ulaştı.

2003 yılında TMSF tarafından el konulan TELSİM, sahibinin borçları karşılığında 2005 yılının Aralık ayında gerçekleştirilen ihale ile 4 milyar 550 milyon dolar karşılığında satıldı. Telsim’i alan Vodafone Group Plc şirketi, bir dizi birleşme ve satın alma

sonucunda, bir çok alt şirket ve iştirakiyle başta Avrupa, Kuzey Amerika ve Uzakdoğu olmak üzere tüm dünyada faaliyet gösteren dünyanın en büyük şirketlerinden birisi olarak bilinmekte. Telsim'in 10 milyon abonesi bulunuyor.

Türk Telekom AŞ'nin Özelleştirilmesi :

2005 yılının Ağustos ayında, özelleştirme süreci tamamlanarak Türk Telekom'un yüzde 55 hissesinin özelleştirme ihalesinde 6 milyar 550 milyon dolarla en yüksek teklifi veren Oger Telecom Ortak Girişim Grubu'na devredilmesine ilişkin sözleşme imzalandı. 2005 yılının ilk 9 ayında 2.1 milyar YTL kar eden ve toplam geliri 5.5 milyar YTL olarak gerçekleşen Türk Telekom AŞ'nin, 6,55 milyon dolara satışı herkesin izlediği pek çok tartışmayı beraberinde getirdi. En son Danıştay sürecinin de tamamlanması ile sonuçlanan özelleştirme sonrasında, 24 bin Türk Telekom AŞ çalışanından 20 bininin Kamu'da kalmak üzere dilekçe vermesi üzerine başgösteren kriz, meclis'de 9 Şubat tarihinde kabul edilen 5457 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'la aşılarak 6 aylık bekleme süresi 5 yıla çıkartılmıştır. Telekom çalışanlarının başka kamu kurumuna geçişinin önü şimdilik kesilmiş oldu.

1 Temmuz 2005'te sonuçlanan ihale, Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin 21 yıl işletme devri ve gelir ortaklığı olarak yapılmıştır. Hazırlanan yasaya göre 21 yıl sonra açılacak ihaleyi başka firma kazanmasının ve çoğunluk hisselerine sahip işletmecisinin değişmesi söz konusudur.

Bu nedenle Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin taşınmaz mallarının satışı söz konusu olmaması gerekirken, özelleştirme sonrasında gelişmelerin neler olacağı, yeni firmaya kamu mallarının satışı-peşkeş çekilmesi olanaklarının açılıp açılmayacağı takip edilmelidir.

Hükümetin kapalı kapılar arkasında Oger Telecom'a vermiş olabileceği sözleri önümüzdeki yıllarda görüyor olacağız.

Rakamlarla Türk Telekom Gerçeği :

Türk Telekom AŞ'nin (TT) yüzde 55 hissesinin toplam 6.5 milyar dolar karşılığında bir konsorsiyuma satıldı. 1.3 milyar \$ peşin, gerisi 5 taksit.

2004 Yılı cirosu 9 Katrilyon TL olan TT'nin brüt kârı 3,3 net kârı ise 2,2 katrilyon TL'dir. Buna göre Konsorsiyum her yıl elde ettiği karlarla taksitlerini rahatlıkla ödeyebileceği gibi üstüne para da kazanacak.

TT bu gün, yeniden oluşturulmaya kalkışılrsa, ilk tesis maliyetinin 200 milyar doları bile geçeceği hesaplanmaktadır. Türk Telekom ihalesinden 10 gün önce Pakistan Telekom'a 10 milyar dolar değer biçildiği dikkate alındığında, gerek abone sayısı gerekse kârı Pakistan Telekom'un 4 katı olan Türk Telekom'un toplam değerinin 40 milyar dolar %55'inin de 22 milyar dolar etmesi gerekir. Türk Telekom'un özelleştirilmesi kendi başına büyük bir hata olmasına rağmen, bu boyutta bir hesap hatası ile kimler kurumun yağmalanmasına göz yumuyor? Peşkeşin sorumluları kim? 1.3 milyar \$'a TTAŞ yönetiminin ele geçirilmesine kim izin veriyor?

TT; 80.000'i ankesörlü 19.580.000 sabit telefon, 21.500.000 hatlık santrale, 35 milyon km. bakır kablo ve 100 bin km optik kablo şebekesine, tüm köylere uzanan iletişim alt yapısına, 850 işyerine, 3000 Telekom bayisine, cep telefonu operatörü AVEA'nın yüzde 40 hissesine sahip. 1.200.000 (950.000'i ADSL) aboneye internet erişimi, tüm kamu ve özel sektör kuruluşlarına yüz binlerce kiralık devre, F/R, Turpak, ISDN/PRI, ISDN/BA, NMT hizmeti sağlıyor. Ayrıca ihaleden bir gün önce devredilen ve geleceğin teknolojisi olarak

kabul edilen CDMA lisansına da sahip. Kablosuz sabit telefon teknolojisi olarak özetlenen, lisans değeri milyarlarca dolar olan ve cep telefonuna rakip olabilecek nitelikteki bu teknoloji Türk Telekom'un yeni sahiplerine "beleş"e verilmiştir. T.T'un, almak için yıllarca çabaladığı "CDMA Lisansı", Telekomünikasyon Kurumu tarafından, "İhaleye çıkılması gerektiği" savıyla reddedilmiş, ancak nasıl oluyorsa, ihaleden bir gün önce kabul edilmiş ve T.T'un üzerine bir de "kaymak" sürülerek daha büyük, daha güzel bir pasta yapılarak yağmalanmıştır.!!!?

TT iç ve dış kredi kullanmayan dünyada çok az sayıdaki Telekom operatörlerinden biridir. Kurumun SSK ve vergi borcu yoktur. Son 5 yılda personel sayısı 15.000 azalmıştır. TT geçen yıl 1.14 Katrilyon TL vergi beyan etti. Ülkemizin en önemli değerlerinden biri olan TT 2000, 2002, 2003 ve 2004 yıllarında en fazla kurumlar vergisi ödeyen kuruluştur.

Türk Telekom'un İstihdam Gerçeği :

Özeleştirmelere gerekçe olarak sunulan şişirilmiş istihdam iddiaları TT için doğru değildir. TT bu bağlamda dünyanın 7. verimli şirketidir. TT'da çalışan her personel için 309 hat düşmektedir. Aynı oran İsveç için 304, Almanya için 240, Kanada için 237, Fransa için 232, İsviçre için 231, ADB için 170, İngiltere için 148 ve Finlandiya için 147'dir. TT personeli dünyadaki örneklerine göre daha çok iş yükü ile daha verimli olarak çalışmaktadır. TT'da yalnızca 1700 mühendis ile kırsal yerleşim sayısının daha fazla olduğu, ülkemizin zor coğrafi şartlarına rağmen hizmet vermektedir.ⁱ Yıllarca telefon faturalarının neden yüksek olduğu sorusuna, "TT'un personel fazlası var, iyi yönetilmiyor, özelleştirilince bu sorunlar bitecek" dendi. Oger Telecom'un Genel Müdürü Paul Doany, ihale sonuçun açıklanmasında sonra, "T T'da 19 milyon aboneye hizmet veren 55 bin çalışan bulunuyor. Bu büyüklükteki bir sektör için bu kadar çalışan insan sayısı, diğerlerine göre iyi bir rakam."ⁱⁱ

Telekomünikasyonun Stratejik Önemi

Türkiye'de telefon kullanan herkesin kimi ne zaman aradığına, ne kadar konuştuğuna, hatta ne konuştuğu bilgisine İstendiğinde, ulaşabilir. Kişisel bilgilerin yanında bir takım stratejik bilgiler de ulaşma imkanı bulunmaktadır. Kamu kuruluşlarının telefon aramaların kontrol edilmesi inanılmaz sonuçlar doğurabilir. Silah kuvvetlerin kiraladığı özel devrelerin güzergahlarının belirlenmesi, bu görüşmelerin kayıtlarına ulaşılmasının, yaratacağı tehdit nasıl göze alınabilir. Tüm İnternet trafiğinin denetlenmesi, kimin hangi siteleri ziyaret ettiği bilgisinin, e-posta iletişimlerinin kontrol altına alınması ihtimali de bulunmaktadır. Özel bir şirket tüm bu bilgileri kendi ekonomik çıkarları için denetlemek isteyebileceği gibi, yabancı istihbarat örgütleri ile de paylaşabilir.

Türk Telekom'un özelleştirmesi konusunda hükümetin tercihi blok halde satış oldu. Kurumun stratejik olmadığı gerekçesiyle, yabancılara satış konusunda da bir sınırlandırma getirilmedi. Kamuoyu, Türk Telekom benzeri ana operatörler konusunda devletlerin kontrolü bulunmadığı, hatta yabancı şirketlerinde ana operatörleri satın alabildiği şeklinde yanlış bilgilendirildi. Dünya'daki Telekom alanında yapılan özelleştirmeler de devletler şirketler üzerindeki kontrolü elinde tutabilmek için blok halinde satış yöntemini tercih etmedikleri, halka arz ve altın hisse yöntemin daha çok kullanıldığını görüyoruz. Aşağıdaki listede yer alan ve örnekleri çoğaltılabilecek olan bir çok ülkede telekomünikasyon alanında kontrol stratejik nedenlerle devlette aittir.

Telekomünikasyon Şebeke Operatörlerinin Statüleriⁱⁱⁱ

Ülke Adı	Ana Operatör	Statüsü
ALMANYA	Deutsche Telekom	%43 devlet hissesi, kalanı halka arz
AVUSTRALYA	Telstra	%50,1 devlet hissesi
AVUSTURYA	Post und Telecom	%74 devlet hisseli, stratejik ortak, telekom italya %26 hisseli
BELÇİKA	Belgacom	%51 devlet hisseli, stratejik ortak: (Amaritech, Singapore Telecom, Tele Denmark) %49 hisseli.
ÇEK CUMHURİYETİ	SPT Telecom	%51 devlet hisseli, stratejik ortak: %27
FİNLANDİYA	Sonera Ltd.	%53,1 devlet hisseli
FRANSA	France Telecom	%61 devlet hisseli
HOLLANDA	KPN telef	% 43,25 devlet hisseli (+1 altın hisse), kalan halka arz
İNGİLTERE	British Telekom	Özel hisseli, Tamamı Halka Arz, En Büyük Hisse %5
İSVEÇ	Telia	%70,6 devlet hisseli
İSVİÇRE	Swiscom	%65,5 devlet hisseli
İTALYA	Telecom Italia	%3,46 devlet hisseli (altın hisseli)
İZLANDA	Telecom Iceland	%100 devlet hisseli
JAPONYA	NTT	%33,3 devlet hisseli, Kalanı Halka Arz
KORE	Korea Telecom	%58,9 devlet hisseli
LÜKSEMBURG	P&T Administretion	Devlet hisseli
NORVEÇ	Telenor	%79 devlet hisseli
POLANYA	TPSA	%35 devlet hisseli, stratejik ortak: France Telecom
PORTEKİZ	Telecom Portugal	%10 devlet hisseli, Kalan halka arz
YUNANİSTAN	OTE	%51 devlet hisseli, Kalan halka arz

Türk Telekom Devletleştirilerek Kuruldu? :

İstanbul Telefon Şirketi, 09 Nisan 1936 tarihinde İzmir Telefon İşletmesi ise 24 Ocak 1938'de bugün yapılmaya çalışılanın tam tersi yapılarak, devletleştirildi. Osmanlı hükümetinin savaş sırasında el koyduğu, işgal altındayken yeniden yabancı sahiplerine iade ettiği telekom şirketleri, kurtuluş savaşının ardından, hizmetin stratejik önemi göz önüne alınarak, devletleştirildi ve PTT'nin kontrolüne verildi.

Neden Türk Telekom'u Özelleştirmek İstiyorlar? :

Türkiye'de IMF ve D. Bankası emriyle yürütülen özelleştirme çalışmaları, bir yoksullaştırma ve bağımlı kılma operasyonudur. 2004 yılında en çok kurumlar vergisi ödeyen kuruluşumuz olan TT, ülkemiz ekonomisinin amiral gemisidir. TT'un batması durumunda ülkemiz önemli bir kaynaktan mahrum kalacaktır.

Özelleştirmelere gerekçe olarak sunulan devlet memuru sayısının ihtiyacın çok üzerinde olduğu iddiası doğru değildir. Türkiye'de yalnızca 30 kişiden biri memurdur. ABD'de ise her 13 kişiden biri memur olarak kamu hizmeti yürütmektedir. Finlandiya'da her 10, Kanada'da 12, Almanya ve Hollanda'da 19, İspanya ve İtalya'da ise 25 kişiden biri memurdur.

Özelleştirmecilerin, sağlıklı bir ekonomi için özel sektörün ekonomik hayattaki payının artırılması gerektiği savı da doğru değildir. Ekonomik durumu ülkemizden daha gelişmiş olan ABD'de devletin ekonomik hayat içindeki payı %32.3'dür. Bu oran Almanya'da %49, Avustralya'da %51.7, Belçika'da %54.3, Fransa'da %54.25, Hollanda'da %49.9, İngiltere'de %41, İspanya'da %42.2, İsveç'de %62.3, İsviçre'de %48.8, İtalya'da %50.2, Japonya'da %35, Kanada'da %42.3 ve Norveç'de %43.6'dür. Özelleştirmecilerin iddiaları doğru olsa idi, ülkemizde bu oranın çok daha yüksek olma sı gerektirir. Türkiye'de devletin ekonomik hayat içindeki payı yalnızca %14'dir^{iv}

Özelleştirme Zararı :

Özelleştirme İdaresi 1986-2004 arasında 188 Kamu Kuruluşunu özelleştirdi, 4.485.979.987 YTL'si Özelleştirme geliri olmak üzere 5.607.493.989 YTL gelir elde ederken, 7.852.187.789 YTL gideri oldu, aradaki farkı da borçlanarak kapattı. Kamu özelleştirilen kurumlardan alınan gelir vergilerinde de mahrum kaldı. 2001 yılında en çok kurumlar vergisi ödeyen mükellefler arasında 6. sırada yer alan Petrol Ofisi özelleştikten sonra hiç kurumlar vergisi ödemedi. Türk Telekom'un gelir vergisi rekortmenin, yeni sahibinin de vergiden pek hoşlanmama ihtimali, ekonomimizi yeni bir krize sokar.

Özelleştirmelerin şirketlerin verimliliğini arttırarak, istihdam yaratacağı iddiası da yalandır. Bugüne kadar özelleştirilen 188 kuruluş da büyük ölçüde işçi kıyımı yaşamıştır. Maliye Bakanı Kemal Unakıtan, 1986'dan bugüne kadar özelleştirilen toplam 188 işletmeden 73'ünün kapandığını, birçoğunun da sözleşmede yer alan üç yıllık faaliyet şartı sonrasında faaliyetine son vereceğini açıkladı.^v

1986'dan bu yana ülkemizin önemli değerleri olan 188 kuruluşun elden çıkarılmasına karşın, özelleştirme gelirleri, özelleştirme giderlerini bile karşılamamış, istihdam ve üretim azalmış, yolsuzluklar ve siyasi kayırmacılık artmış, devlet vergi kayıplarına uğramıştır.

Devlet; özelleştirdiği pek çok bankayı ve sanayi tesisini içi boşaltıldıktan sonra geri almak zorunda kalmıştır.

Özelleştirme Sonrası Ne Olacak? :

Haberleşme altyapısı doğal tekelleşme konumundadır. Doğal tekelin temel özelliği ilk yatırım maliyetlerinin yüksek oluşudur. Doğal tekelde bir bölgede birden fazla hizmet ağı kurmak ekonomik değildir. Dolayısıyla özelleştirmecilerin temel tezi olan rekabet ortamı yaratarak mal ve hizmet fiyatlarını ucuzlatmak fikri geçersizdir. Doğal tekelde rekabet fikri, kurgusaldır. Sektörde gerçek anlamda rekabetin gerçekleşmesi mümkün değildir. Şu anda Telekom faturalarına yansıyan en önemli kalem vergilerdir. Telekom Tarifelerinin %34'ünü (%18 KDV, %15 ÖİV, %1 Haberleşme Vergisi) vergiler oluşturmaktadır. Dolayısıyla özelleştirme sonrası herhangi bir ucuzlama mümkün değildir.

Türk Telekom'un giderleri içinde büyük pay tutan ve fiilen zarar eden Uydu İşletmeciliği Türk Telekom'dan ayrıldığı için, Türk Telekom'un giderlerinde önemli azalma olacaktır. GSM işletmecileriyle yaşanan ara bağlantı sorunu tam çözülmese de 2004 yılında Türk Telekom lehine iyileştirildiği için, 2005 ve sonrasında Türk Telekom'un gelirlerinde önemli bir artış gerçekleşecektir.

Türkiye'de kurumlar vergisi oranı çok yüksek olduğu için, Telekom'u alan firma kurumlar vergisi ödememek için, diğerlerinin yaptığı gibi, tüm yatırımlarını, gerekli teçhizatı yurtdışında vergi oranları düşük bir ülkede kuracağı bir şirket üzerinden alarak gerçekleştirecek, böylece kârını yurtdışına aktaracaktır. Bunun sonucunda; yıllarca kurumlar vergisi tahsil edilemeyecektir.

16.06.2005 tarih ve 5369 Sayılı Evrensel Hizmetin sağlanması hakkındaki Kanuna göre, bir yerde hizmet sunulması ekonomik değilse, bu yatırımların mali külfeti "Evrensel Hizmet Fonu"ndan karşılanacaktır. Türkiye'de tüm kırsal alan yatırım ve bakım hizmetleri ekonomik değildir. Türk Telekom'un ekonomik olmayan yörelere yaptığı bakım ve yatırım harcamaları yılda 500 milyon dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir. Kısacası Türk Telekom'un sahibi özel şirkete, özelleştirme sonrası Fon'dan, yani kamu kaynaklarından yılda 500 milyon dolar kaynak aktarılacaktır.

Onbinlerce Türk Telekom çalışanı uzmanlık sahalarıyla ilgili olmayan kamu kurumlarına aktarılacak, çoğu bankamatik memur olarak görev yapacak, üreticiden tüketiciye dönüşecek, hazineye 1 milyar dolara yakın bir külfet yüklenecek, aktarıldıkları kuruluşların personelinden daha yüksek ücret alacaklarından aktarıldıkları kuruluşlardaki iş barışı bozulacaktır. Türk Telekom'da kalacak işçilerin önemli bir bölümü işten çıkarılacak, binlerce işçi işsiz kalacaktır. Oluşan Personel açığı, taşeronlaştırma yoluyla kapatılmaya çalışılacak; arıza ve bakım işlemleri işin uzmanı olmayan taşeronlar vasıtasıyla yapılacağından hizmet kalitesi düşecektir. Türk Telekom'a teçhizat satan yerli sanayii çökecek, kablo fabrikaları kapanacak, bu firmalarda çalışan binlerce işçi işsiz kalacaktır.

Türk Telekom'un özel tekelleşme haline gelmesiyle, hizmet kalitesi ülkenin her kesimine eşit olarak yayılamayacaktır. Yüksek fiyatlar ve kalitesiz hizmet ile karşı karşıya kalınacaktır.

Türk Telekom'un yeni sahipleri aynı zamanda Avea'nın da hisselerini kontrol altında tutmaktadır. Cep telefonu operatörü alanında da yeni bir tekelleşme olasılığı bulunmaktadır.

Özelleştirmelere karşı yürütülen mücadeleyi her fırsatta özelleştirmeciler tarafından her fırsatta 'ideolojik' olarak değerlendirdi. Hükümet tarafından yürütülen özelleştirme uygulamalarının ekonomik gerekçeleri yoktur. Özelleştirme sürecini 'devlet işletmeci olmaz, devletin elindeki işletmeleri kar da etse zarar da etse, parayı verene satacağız' mantığı ile ideolojik olarak sürdürülüyor. Bu uygulamaların arkasında finans kapitalin çıkarları ve IMF'nin direktifleri bulunmaktadır. Ülkemiz bu süreçte daha çok yoksullaşarak, her alanda yaşamında daha zorlaşması ile karşı karşıya kalmıştır. Özelleştirmeler ideolojik gerekçelerle sürdürüldüğü için karşı duruşta ideolojik olacaktır.

Türk Telekom'un ardından sıra diğer gemilerimize gelecektir. Sürecin kendi öngördükleri gibi devam etmesi durumunda, devlet temel hizmetleri de yürütecek kaynak bulamayacaktır. Memurun, işçisin bütçesinden daha fazla kesinti yapılmak zorunlu olacaktır. Toplumun tüm kesimleri hızla yoksulluk çukuruna yuvarlanacaktır. Kaynaklarımız IMF'nin ve Dünya Bankası'nın çıkarlarını korumaya çalıştığı çok uluslu şirketlere akacaktır.

Telekomünikasyon Alanında Yaşanan Değişikliklerin Başlıca Sonuçları :

Telekomünikasyon alanında yaşanan serbestleştirme sonrasında alana giren 40 şirketin telekomünikasyon pazarından alabildiği payın %1-2 seviyelerinde kalmış olduğu sektör temsilcileri tarafından ifade edilmektedir. Bu şirketler kurumsal pazar olarak adlandırılan, uzak mesafe telefon kullanımı yoğun olan şirketlere hizmet vermeye yönelmişlerdir. Yine sektör temsilcileri, UMTS şirketlerinin ana gelir kaynağının yurt dışı ses trafiğini Türkiye'de sonlandırmak olduğunu belirtmektedirler. Bütün bunlar, serbestleştirme sürecinin ve yaratılan rekabetin sıradan kullanıcı açısından hiç bir şey ifade etmediğini göstermektedir. Sıradan kullanıcı, serbestleştirme sonrasında Türk Telekom AŞ'nin "az konuşanın çok ödediği" tarifeleri ile karşılaşmıştır. Özelleştirme sonrasında neyle karşılaşacağı ise henüz netlik kazanmasa da, tahmin edilebilir.

Serbestleşmenin yarattığı umutlar, 1990'ların sonunda İnternet alanında yaşanan gelişmelerin tüm iş çevrelerinde yarattığı umutlara benzemektedir. Tamamen ABD ve gelişmiş ülkelerin henüz oturmamış piyasa yapısının taklidi ile yapılan İnternet yatırımları gibi, UMTS şirketlerinin yatırımlarının da önemli bir bölümü kısa süre içerisinde kullanılmaz duruma gelecektir. Bu süreç içerisinde bu yatırımları yapan yerli sermaye kadar, bu yeni yatırımların çalışanlarının ve onlara hizmet veren küçük ve orta ölçekli firmaların da kayıplara uğrayacağı şimdiden söylenebilir.

GSM piyasası ise hızla gelişen ve parasal büyüklük açısından önemli bir piyasa olmakla birlikte 10 yıllık bir süreç içerisinde yabancı sermaye egemenliğine geçmiştir. Tüm bunlardan yola çıkarak öncelikle yabancı sermaye gruplarının bu süreçten hem yeni egemenlik alanlarına sahip olarak, hem de daha verimli çalışan ve daha ucuz iletişim olanaklarına kavuştukları için kazançlı çıktıkları söylenebilir. Bunun yanında, özellikle özelleştirme sürecinde yapılan büyük yatırımlar, ayrıca GSM ve İnternet gibi yeni açılan alanlarda yapılan yatırımlara bakıldığında, asıl kazananın "cihaz üreticisi" uluslararası şirketler olduğunu söylemek hiç de güç değildir.

Türk Telekom AŞ'nin Oger'e devri sonrasında çalışanların uğrayacağı hak kayıpları ve devletin 5457 sayılı yasa değişikliği ile kamu personelini 5 yıllığına Oger Telekom'a kiralaması durumunun sonuçları önümüzdeki yıl daha da netleşecektir.

Haberleşme hizmetlerine erişimin özel şirket çıkarlarından bağımsız olarak sağlanmasının güvencesi olmak üzere çıkartılan Evrensel Hizmet Kanunu ise, bu haliyle aldatmaca olmanın ötesine geçememektedir. Gelir dağılımının giderek bozulduğu ve yoksulluk

sınırının altında ücretlerle yaşamaya çalışan ailelerin giderek arttığı günümüzde, gayri safi yurt içi hasılaya bakarak ödenebilir ücretler tariflemek ve Evrensel Hizmet'i bu biçimde ele almak tam bir samimiyetsizliği ifade etmektedir.

Bütün bu süreçte, alanı toplum yararını da gözeterek düzenleme görevi verilmiş olan Telekomünikasyon Kurumu, iktidar partisinin kadrolaşma alanına dönüşmüş, toplum yararı gözetmek yerine özel şirketler arasında arabulucu rolü oynamayı seçmiştir. Ancak bunu da becerememektedir. Örneğin GSM şirketleri arasında roaming anlaşmalarının imzalanmasını sağlayamadığı için, Türkiye Aria tarafından Uluslararası Tahkime götürülmüş, bu sorun ancak Berlusconi ve Erdoğan arasında Aycell'in Aria ile birleştirilmesi anlaşması yapılarak çözümlenebilmiştir.

Ülkemizde ve dünyada telekomünikasyon alanındaki teknolojik gelişmeleri teknik bilimsel ve toplumsal yönleriyle irdelenmesi değerlendirilmesi, tartışılması, üniversiteler, araştırma kurumları ve sanayi kuruluşları arasında bilgi alışverişinin sağlanması ve bu gelişmelerin yarattığı katma değerlerden toplumun faydalanma yollarının belirlenmesi sağlanmalıdır.

İletişim alanındaki gelişmeler neticesinde insanların ve şirketlerin, çalışmalarını daha etkin ve hızlı bir biçimde sürdürmeleri sağlanırken, küreselleşmenin gereklerini yerine getirmeleri ve sanal ortamda da olsa aynı zamanda birden fazla yerde bulunmaları sağlanmıştır. Bu çerçevede gelişen İletişim Teknolojileri ile video konferans veri hattından sesli görüşme ve çağrı merkezi gibi hizmetlerle insanların geleceği bugünden yakalamaları sağlanmaktadır.

Dünyada ve ülkemizde gelişmelerin takibi networkler üzerinden, son zamanlarda ADSL teknolojisindeki gelişmeler ve maliyetinin düşük olması nedeniyle ADSL üzerinden olmaktadır. Son iki yıldır ülkemizde hızlı bir ivme ile ADSL kullanıcıları artmaktadır ve bu artış hızlanarak devam edecektir.

Dünyayı küçülten İletişim teknolojilerini bütün insanların yararına, kullanımına açmak ve onların yaşamlarını kolaylaştıracak yönde bilgilendirme ve yönlendirmeler yapılmalıdır.

İletişim alanındaki gelişmeler neticesinde yaratılan katma değerlerden insanların yararlanması için;

1- Yaş ortalaması büyük üyelerimize yönelik olarak, "Bilgisayar Okur-Yazarlığı" eğitimlerinin ve iletişim alanındaki diğer gelişmelerle ilgili eğitimlerin verilmeli.

2-Kullanıcılara sadece teknoloji yenileyerek işin bitmeyebileceği bu teknolojinin doğru kullanılması için eğitim verilerek bilinçlendirilmeli,

3-Telekomünikasyon ile iletişim teknolojisinin bulunduğu alanlar genişletilerek gerçek anlamda bir Bilgisayar-Telefon sistemlerinin bütünleşmesi sağlanmalıdır.(Video konferans,VoIP vb.)

4-Veri tabanlarının ve PC'lerin korunması için etkin virüs korumalarının yapılması için kullanıcıların ve şirketlerin bilinçlendirilmeli,

5-Modüler Hizmet Paketleri

- Yazılı metnin konuşmaya çevrilmesi,
- SMS

- Tek bir numara aracılığı ile her konuda her zaman diğer kişiye yönlendirme uygulamaları çağrı odaklama merkezlerinin kurulabildiği ve benzeri yeni hizmetlerin tanıtılması,
- Daha kolay ve sorunsuz haberleşme sistemleri ile çalışması,
- En ileri ve gelişmiş iletişim teknolojileri ve telekomünikasyon teknolojilerinden yararlanması,
- Güvenli ses ve İnternet aktarım ve iletişim imkanına sahip olması,

Sonuç olarak, önümüzdeki dönemde daima toplumsal yararı savunan EMO'ya önemli görevler düşmektedir. EMO, bu alanda yetkin üyeleri olan bir meslek örgütü olarak, OGER'in, TK'nın, Ulaştırma Bakanlığı'nın tüm adımlarını takip edecek İzleme Birimleri oluşturmalı, süreci dikkatle izlemeli ve başka örgütlerle işbirliği yaparak toplum yararına müdahil olmalıdır. Bunun yanında, sektör ve Türk Telekom AŞ çalışanı üyelerini özlük ve mesleki hakları konusunda bilgilendirmeli, hak kayıpları durumunda üyelerine hukuki destek sağlamalı ve üyeleri ile dayanışma içerisinde olmalıdır.

İLETİŞİM KOMİSYONU ÜYELERİ

Necati İPEK

Funda BAŞARAN

Seydi SUGAN

Kenan BAYRAK

Bülent ÇETİNTAŞ

08 Nisan 2006

KAYNAKLAR:

-
- i www.worldbank.org/data/wdi2005/wditext/Section5.htm
 - ii Hürriyet Gazetesi, 8 Temmuz 2005
 - iii OECD, Communications Outlook 2001
 - iv IMF, Economic Outlook, April 2005
 - v Milliyet Gazetesi 31 Mayıs 2005